

1892-06-02

AFSENDER

Ellen Sawyer

MODTAGER

Laura Warberg

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Da

Dateringsbegrundelse:

Datoen er skrevet øverst s. 1

Generel kommentar:

Ellen Sawyer var i huset hos Havemann-familien i Hamburg en kort tid. Ægteparret fandt hende ikke dygtig nok, og Hr. Havemann sendte Ellens forældre et brev, hvori han fortalte dette. Brevet findes i Kilder Til Dansk Kunsthistorie.

Thrane, Any Kleis, Hans Madsen og Hr. Meyer kendes ikke. Ellen er formodentlig den stuepige, der skulle afløse Ellen Sawyer hos Havemann-familien. T.M. er formodentlig Tante Mis = Wilhelmine Berg.

25 grader Reaumur (°R) svarer til

31,25 grader Celsius (°C).

Reinbek ligger nord for Hamburg.

Fliegende Blätter, (ty. 'Flyvende Blade'), tysk humoristisk tidsskrift, udgivet 1844-1944, grundlagt af tegneren Caspar Braun (1807-77) og Friedrich Schneider, boghandler i München. Forfattere og tegnere hånedes harmløst særheder i tysk hverdagsliv, men efter 1848 blev tonen skærpet af blandt andre Moritz von Schwind, der rettede kritik mod de borgerlige spekulanter, som berigede sig på andres bekostning (Lex.dk).

Onkel Luth og hans 2 Jødefolk: Ludvig Brandstrup (Laura Warbergs bror) blev i 1894 gift med Berta

Hirschsprung, som var jødisk. Det var formodentlig hende, der var med ham i Hamburg, men hvem den anden var, er uklart.

At fadaise som verbum af fr. fadaise, indholdsløs snak; dumme sig (Lex.dk).

Afsendersted:

Eppendorferweg 15 II, Hamburg

Afsenderinfo (lakstempel, adresse m.m.):

Bynavnet er skrevet øverst s. 1

Omtalte personer:

Berta Brandstrup

Ludvig Brandstrup, billedhugger

Henrik Havemann

Rebecca Havemann

Johanne Christine Larsen

Hempel Syberg

Arkivplacering:

Kerteminde Egns- og Byhistoriske

Arkiv, BB1580

Trykt udgave:

Nej

Proveniens:

Testamentarisk gave til Østfyns

Museer fra Laura Warberg Petersen

DOKUMENTINDHOLD

Ellen kan kun skrive breve om formiddagen, hvor skrivebordet er ledigt. Det har været meget varmt. Ellen Sawyer har måttet købe bomuldsstof til en kjole, og Fru Havemann hjælper med at sy den, men nu har Ellen ikke råd til at blive fotograferet.

Ellen har købt fliegende Blätter. Man kan få en bøde, hvis man oversætter dem.

Sender Albrecht og Laura Warberg rejsepenge og rejseplan? Og holder de fest for Ellen, når hun kommer hjem?

Ludvig/Luth Brandstrup og hans "2 Jødefolk" har været på besøg, og Ellen har været med dem i teatret.

Fru Havemann har været god mod Ellen. Hun var ikke glad for det brev, som hendes mand sendte Ellens forældre.

Ellen har været med Havemanns på besøg hos en hr. Mejer. Selskabet gik tur og fandt en dansepavillon. Mejer synes, at det er sjovt, at Ellen er "Venstremand". I Skandinavisk Forening har de moret sig ved tanken om, at Ellen kunne afsløre kongeparrets buster ved en guldbryllupsfejring.

TRANSSKRIFTION

Hamburg

Eppendorferweg 15.II

Donnerstag 2 Juni - 92.

Kære Mor!

I ere vel ikke knusende gale paa mig, fordi jeg har gjort en lille Pause nu med mit Brevskriveri, det er ikke godt, kan du se, at love at skrive en bestemt Dag, kan jeg saa ikke kunde I nemt mistænke mig for at være død! - Sagen er den, at jeg ikke har kunnet faa Tid i den sidste Uge, jeg har haft Samvittighedskvaler, og i Aanden set Pigen Thrane ile til og fra Højrup, vi har haft en hel Del at sy, samt Vads[k] o.s.v. og da jeg kun kan skrive om Form., naar Kapt. er væk fra sit Skrivebord saa er det ikke saa nemt altid. - Jeg har en hel Masse Forretninger, at skrive om. Det var sidste Uge saa varmt, at vi vare paa Kogepunktet 25 ° Reaumur i den køligste Skygge, saa kan i tænke jer til Resten (d.e. Gaderne i bagende Sol pakfuldt af Folk) - jeg gik iført et Underskørt og en tynd Trøje, syt af en af Kapt's Skjorter - om Form, men om Eft. kneb det med min tykke uldne Vinterkjole, og naar vi gik ud - jeg kunde knap gaa for Varmen - jeg laa om Natten for aabent Vindue med et Lagen over mig, og var endda drivvaad (af Sved!!) naar jeg vaagnede! Saa saa vi ikke anden Udvej end at købe mig Bomuldstøj til en Kjole og vi fik nogen til 60 pr Meter (se Prøven) 7 Meter altsaa 4+20 - og Fru Havemann hjælper mig med at sy den - el omvendt,

det bliver en ganske nysselig Kjole, og er det saa egentlig ret dyrt, rigtig nok maa endnu regnes Knapper og Liv for, men jeg vil meget hellere renoncere paa at blive fotograferet end blive stegt levende, vi syr ogsaa et Liv, som kan gaa med min tærnede Nederdel til hjemme, saa gaar jeg kun med den anden paa Gaden. Du kan tro den bliver pæn, Livet er c. færdigt, det sidder brilliant, Fru H. er dygtig til det, hun har klippet og syt det sammen, jeg har syt Knaphuller, sømmet efter o.s.v.: - Jeg har nu ikke Raad til at Fotograferingen, men det er da ogsaa lige fedt. - Du kan ikke tro som Pengene gaa, jeg har nu alt i alt maattet betale 6 Mark for mit Fodtøj, som hvert Øjeblik maa gøres i Stand. 1,30 for fliegende Blætter, de maatte forskrives direkte fra München, de kan ikke faa enkeltvis her, Boghandleren sagde, at man skulde passe paa med at oversætte dem, om det kom Forlæggerne i München for Øre, maa man betale 1000 Mark, men det kan risikeres, naar Bladene ikke kommer til at ligge i Restauranterne, hvor rejsende Tyskere kan se dem, det bliver gjort meget, sagde han, og naar Billede kun ikke blev ["blev" overstreget] kom med kunde man rolig gøre det - hun maa endelig, nu jeg har betalt min Mark - 50. Ellen kommer lige sidst i denne Maaned, de har sagt, jeg skal ikke rejse før, jeg faar vel sendt Rejsepenge?? Jeg tager over Kiel, men kan I ikke skaffe mig Nøjagtighed Tiden, Dagen, o.s.v. at vide, det staar ikke i Bladene her. - Jeg haaber gør et Gilde for mig, naar jeg kommer hjem, nede i Lysthuset f. Eks, med de kinesiske Lamper oppe! Du lovede at skrive til mig i København, men det blev abermal ikke af, jeg længes efter at høre lidt om din Rejse, samt dit Ophold i Sverige. - Hvis jeg have god Lejlighed til at skrive saa vilde jeg smøre Ark fulde og sende hjem i Korsbaand, jeg er fuld af Beretning! Pinsemorgen om jeg faar Held med mig, staar jeg op Kl 5 og skriver en Masse til Onkel Syberg og T.M., jeg havde tænkt, det skulde med her, men Klk er 10, i Morgen stryge, Lørdag gøre rent, min Kjole sy færdig, o.s.v. Jeg har drømt Lusen var død, lever hun endnu??? Er Any Kleis bleven gift?? Var det ikke morsom med Onkel Luth som kom herud en Dag som et Tordenslag, jeg var jo med ham og hans 2 Jødefolk i Stadttheater og hørte Don Juan, glimrende, storartet "uhørt", (var det ikke morsomt, jeg fik det at se?) Du skulde tage og skrive til Fru H næste Gang du skriver til mig, naar du skriver lidt tydeligt kan hun godt læse det, hun har været forfærdelig god mod mig mens jeg har været her, hjælper mig med alt muligt og er saa rar og god, hun var slet ikke tilfreds med Kaptajnens Brev til dig, og af ["af" overstreget] vilde hellere have gjort det selv, men hun kan kun daarlig med at skrive dansk, jeg har sagt, hun kunde skrive paa engelsk; du kan nok læse det. - For 3 Uger siden var vi ude i Reinbek hos Hr. Mejer's til Middag, det er 3-4 Mil uden

for Hamburg vi tog med Toget, - i den dejligste Egn, paa det dejligste Landsted, du kan tro det var knusende fint jeg fadaisede naturligvis med mine Fiske - Frugt - o.s.v. Kniv, det er rædsomt fint i Huset, Haven o.s.v., de har en Masse Penge - vi gik en dejlig Tur gennem Enge og en Skov - der laa et Dansehus, hvor vi gik ind, der gaar Folk og danser midt om Dagen for aabne Vinduer, saa man kan høre det over hele Skoven, vi saa lidt paa dem, Tyskerne danser saa kunstig, med Hovedet paa Siden, langsomt, roligt, undertiden ganske kønt - jeg havde en knusende Lyst til at danse med, men det maatte man ikke. - Jeg har jo sagt at jeg var Venstremand, og det gaar jo Kaptajnen og fortæller vidt og bredt ogsaa til Hr Mejer, han havde sagt, han vilde bearbejde mig, der er saadan en grinagtig lille, klog, livlig Jødesmøvs, han holdt jo et langt Foredrag om Royalismen - endnu om Aftenen da vi gik stod han paa Trappen og raabte "det bliver et net Ægteskab, om de faar en Højremand, gaar han til højre, gaar De til Venstre.

Saa kan I tænke jer, da de holdt Møde i skand. Forening, da "der maatte gøres noget" til Hans Madsens Guldbrillup, - foreslog Hr Mejer at jeg skulde afsløre det ædle Kongepars Buster ved Festen!!!! Ser i mig ikke staa der indviklet i Flag med Aks og Ler ["Ler" overstreget] Léer i Hænderne (i Haaret var der jo ingen Plads) og afsløre - det havde bleven net, heldigvis stemte andre imod, - de mente ikke en Venstremand kunde saadan noget. - Skriften er maaske lidt primitiv, men jeg kan ikke faa Tid til at gøre det saa fint.

Hils Johanne hun skal skrive til mig, men hun maa ikke sende smaa "rørende danske Bod ["Bod" overstreget] Bøgetrær

[Skrevet på tværs øverst s. 1:]

Jeg bruger dem ikke. Tak Dr[ulæseligt] meget, han har været saa elskværdig at skrive til mig. Jeg har 2 Mark paa Lommen. Jeg skriver altsaa maaske temmelig sikkert i Pinsen.

Adieu, so long
Din Datter Pelle.

Skriv endelig snart allesammen

44 brugte dem ikke.
 Tak Dronne
 migst, han har vist
 sin erkendelse af
 Guds tilgivning.
 45 han 2 Grand
 46 paa navn
 47 af oprind
 48 paa navn
 49 paa navn
 50 paa navn
 51 paa navn
 52 paa navn
 53 paa navn
 54 paa navn
 55 paa navn
 56 paa navn
 57 paa navn
 58 paa navn
 59 paa navn
 60 paa navn
 61 paa navn
 62 paa navn
 63 paa navn
 64 paa navn
 65 paa navn
 66 paa navn
 67 paa navn
 68 paa navn
 69 paa navn
 70 paa navn
 71 paa navn
 72 paa navn
 73 paa navn
 74 paa navn
 75 paa navn
 76 paa navn
 77 paa navn
 78 paa navn
 79 paa navn
 80 paa navn
 81 paa navn
 82 paa navn
 83 paa navn
 84 paa navn
 85 paa navn
 86 paa navn
 87 paa navn
 88 paa navn
 89 paa navn
 90 paa navn
 91 paa navn
 92 paa navn
 93 paa navn
 94 paa navn
 95 paa navn
 96 paa navn
 97 paa navn
 98 paa navn
 99 paa navn
 100 paa navn

med at se dem - et ondsindet, det blev en ganske
uprægtig Jule, og er det ogsaa egentlig ret dyrt, rigtig
sag, men endelig vil jeg sige, at jeg vil
nu meget hellere renoncere paa at blive fotografert,
end blive slekt levende, især ogsaa et Aar som
kan gaa med min farvede Stedfortid, til hyggene saa
gaar jeg kun med den anden paa Tiden. Men kan
tro, den bliver paa, selv om en. Fordi det er idder
prægtigt om. Det er dygtig til det. Men har klap
pet og syt det sammen, jeg har syt Knapphuller, som
nu efter o. s. v. - Jeg har nu ikke Orsag til at
fotografere. Men det er da ogsaa lige færdig. -
Men kan ikke tro, som dengang, gaa jeg har nu
alt; alt maatte betale 6 Mark for et stort, som
hvort Gæstik man gik; David. 130 for flængende.

Blätter, de maatte forskrives direkte fra München,
de kan ikke paa enkeltvis her, Bøghandleren sagde, at
man skulde passe paa med at overværdene, om det
kom forlaggeren i München for tre, men man be-
talte 1000 Mark, men det kan risikeres, naar Stads-
blat ikke kommer, til at ligge i Restaurant o. s. v. naar
risikende, dykker kan se dem, det bliver godt meget
sagde had, og saa vilde kun ikke selv kan med
kunde man selv gædet - men man endelig, men
jeg har betalt 50 Mark - 50. Eller kunde lige
vidst i denne maaned, de har sagt, jeg skal ikke
ryde for, jeg faar vel endat Rydninge. ?? Jeg har
der Rigtig men kan I ikke skaffe mig Ansigts-
billeder, o. s. v. at vide, det staa ikke i Bladen
her. - Jeg haaber ogsaa et Billede for mig, naar jeg
kommer hjem, men i Agerhuset, I o. s. v. inde,

de kinesiske Læmper oppe!? Du lovede at skrive
til mig i København, men det blev aldeles ikke af,
j. Ladde efter at have læst om din elyde sagt det
Opfødd: I Sverige. — Hvis j. have god dødelighed til
at skrive saa vilde j. andre lyk fulde af sende
hjem i Kongsbarnet j. sig fuld af glædning! Sine
Morgen om j. laad fuld med mig, stede j. af
J. 5 og skilte en hel masse til Onkel Løve og
J. 10. j. havde tænkt det skulde med her sin
J. 10 i Morgen stryge, doidag gik rest min
Gode og færdig o. s. v. j. har drømt Løve var
død, lever Løve endnu? ?? Er Løve bleven
gift? ?? Var det ikke uventet j. Onkel Løve som
kan hende en Dag som et døds slag, j. var
jo med ham og hans 2 Jødefolk: "Kiddleres
og hvide Løve Jøder, glimrende staret, ukort",
"Var det ikke uventet, j. fik det at se?" Du skulde
tage af skrive til Onkel, havde sagt du skrev til mig,
uden du skrev i det tydeligt kan Løve nok lere
det, Løve har været forfærdet, god ved mig men j.
har vant her hjælp mig med alt muligt og en saa
ran og god Løve var slet ikke tilfreds med Løve,
Dre til dig og Løve vilde heller have gjort det selv,
men Løve kan kun dæmpe med at kunne dæmpe,
j. har sagt Løve kunde skrive paa engelsk, du
kan nok lere det. — Og 3 Uger siden var
vi inde i Steinbek hos H. J. J. Løve's til middag,
det var 3-4 hnt uden for Hamborg i høj med
Løve, — i den dejlige Egne, paa det dejlige
Landsted, der kan se det var kende Løve, Løve
j. færdig med naturlig med min ønske-Strøt-

6. s. 4. Knud, der er voldsomt fiint i Huset, Haver
o. s. v. de har en masse penge - i gik en dygtig
geniemme Enge og en Skov - der ligger et Skovstue,
hvor i gik ind, der gik ork og danser med en
Steen for rødt og Rindene, saa man kan høre
det over hele Stuen, i saa lidt paa dege, Tyskerne
danser saa kunstig, og Hovedet paa Stuen, lang
senet, roligt i midten den ganske Stue - i har en
en kunstige gæst til at danse men det maatte man
ikke. - I har ja, sagt at I var Venstremænd
og det gik I. Kapteinen og fortæller i det og lidt
og saa til det. Næste, han havde sagt I han
ville bearbejde sig det en raadger sig grina-
te lille, klog, lidt. Iodermærk han holdt I
et langt ordet om Croyatisme, - endnu en
Althun da i gik, sked han paa Crappen og
sagde, det bliver et stort Skæb, om du paa en
Storring og, gaa høje, til høje, gaa de til Venste.
Saa I kan I hørte for, da de holdt sig i
i skand. Orning, da, der maatte gøres noget "til
Hans mædelses Iuldbryllup, - Hørske for
Næste at I skulde afslutte det alle Kongepars
Buster ved Stuen. I er i ung, ikke skaa-
de, udvirket i et og midt og der Lær i Hørske
(Hørske var det i en Stue) og afslutte - det
havde blien med hildigis stundt andre i med, -
de mente ikke en Venstremænd kunde raade
nødt. - I skulde or maaske lidt pruntig men
I kan ikke paa end til at gaa det saa fiint.
Hils Johanneum skal skrive til mig, men lig-
maa I ikke sende mig, rørende danske Bøker Bogstuen